

مدرسه علوم سیاسی که مظفرالدین شاه بنا نهاد

۱۳ فروردین ۱۳۹۵ ساعت ۰:۰۷

همانگونه که از شرایط ورود به وزارت خارجه در دوران قاجار مشخص است، وزارت امور خارجه از همان ابتدا، یکی از وزارتخانه‌های بسیار مهم و حساس بوده است و شرایط ورود افراد به آن نیز از حساسیت و وسواس زیادی برخوردار بوده است...

مدرسه عالی و یا همان مدرسه علوم سیاسی به دستور مظفرالدین شاه و با سعی و کوشش میرزا نصرالله خان مشیرالدوله، وزیر خارجه و میرزا حسن خان مشیرالملک در سال ۱۲۷۸ خورشیدی (۱۱۰ سال پیش) به منظور تربیت دیپلمات و مأمورین وارد به امور سیاسی برای وزارت امور خارجه تأسیس شده است. در آغاز تأسیس مشیرالملک (حسن پیرنیا) و سپس محقق‌الدوله و پس از او ذکاءالملک فروغی، رئیس این مدرسه بودند و یک فرانسوی به نام چندلر که زبان و خط فارسی را هم می‌دانست در امور مالی مدرسه همکاری داشت و قسمتی از بودجه مدرسه از محل درآمد تذکره (درآمد کنسولی) وزارت امور خارجه تأمین می‌شد. پذیرش شاگرد در مدرسه علوم سیاسی موقوف به شناخت اصالت خانوادگی و صلاحیت اخلاقی و پذیرفته شدن در آزمون ورودی و در نهایت، موافقت وزیر امور خارجه بود. در این مدرسه، ادبیات فارسی، تاریخ قدیم و جدید جهان، جغرافیا، زبان فارسی و حقوق بین‌الملل و حقوق سیاسی تدریس می‌شد، از استادان معروف این مدرسه دکتر مورال فرانسوی (معلم زبان فرانسه)، میرزا عبدالرزاق خان بغایری (معلم جغرافیا)، هابینگ فرانسوی (معلم حقوق بین‌الملل و حقوق سیاسی)، میرزا محمد علی خان ذکاءالملک فروغی (معلم ادبیات)، ناظم‌العلوم (معلم تاریخ) بودند. (۱)

فارغ‌التحصیلان این مدرسه با پیشنهاد وزیر خارجه و تصویب شاه به سمت وابسته (۲)، به سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌های ایران در خارج می‌رفتند یا در وزارت امور خارجه مشغول خدمت می‌شدند، بسیاری از فارغ‌التحصیلان این مدرسه بعدها شاغل مقام‌های مهم سیاسی شدند. اولین گروه دانشجویان مدرسه علوم سیاسی در سال ۱۲۸۲ خورشیدی فارغ‌التحصیل شدند و همراه وزیر خارجه و رئیس مدرسه نزد مظفرالدین شاه رفته، معرفی شدند.

همانگونه که از شرایط ورود به وزارت خارجه در دوران قاجار مشخص است، وزارت امور خارجه از همان ابتدا، یکی از وزارتخانه‌های بسیار مهم و حساس بوده است و شرایط ورود افراد به آن نیز از حساسیت و وسواس زیادی برخوردار بوده است. پذیرش شاگرد در مدرسه علوم سیاسی را موقوف به شناخت اصالت خانوادگی می‌کرده‌اند که البته این موضوع در درجه اول، به این معنا است که بیشتر اعضای خانواده شازده‌ها امکان ورود به این وزارتخانه را داشته‌اند. از منظری دیگر، در دوره قاجاریه، نظام آموزشی سراسری و یکسان برای آحاد مردم در ایران وجود نداشته است، لذا افراد وابسته به نظام حاکم امکان تحصیل در مدارس محدود و یا نزد معلم‌های خصوصی را داشته‌اند. بنابراین، ورود شاگرد به مدرسه علوم سیاسی هم عمدتاً محدود به اعضای خانواده‌های متمول می‌شده است. نظر به اینکه وظایف وزارت امور خارجه و عملکرد مجریان آن ارتباط مستقیم با منافع و امنیت ملی کشور دارد،

حتی در دوره قاجاریه نیز نسبت به سوابق و صلاحیت خانوادگی و اخلاقی افراد نیز حساسیت‌هایی وجود داشته است. این امر مهم نشانگر آن است که اشغال پست‌های حساس و کلیدی، در هر حکومتی با گرایش‌های مختلف، نیاز به دقت و وسواس زیاد و متناسب دارد. حتی صلاحیت علمی افراد با هر میزان از تحصیلات، با آزمون ورودی، ویژه وزارت امور خارجه سنجیده می‌شده است و قبل از ورود، همواره دوره‌های جدید آموزشی تعریف و اجرا می‌شده است. با تأکید مجدد، این امر نشان دهنده حساسیت وزارت خارجه به عنوان خط مقدم در صحنه‌های پیچیده و تخصصی بین‌المللی است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و فروپاشی ساختار قدرت در کشور و بویژه وزارت خارجه، پست‌های سیاسی و کنسولی به سرعت به دلائل مختلف خالی و پرورش دیپلمات‌های جدید، متخصص و متعهد به آرمان‌های انقلاب اسلامی بیشترین دغدغه وزیر خارجه وقت جناب آقای دکتر ولایتی شده بود. به همین منظور در سال ۱۳۶۱ دانشکده وزارت امور خارجه تأسیس شد، علیرغم آنکه مدرسه علوم سیاسی سال‌ها قبل از انقلاب تعطیل شده بود اما با توجه به اهداف مشترک، دانشکده وزارت خارجه را می‌توان دنباله همان مدرسه علوم سیاسی دانست، با این تفاوت عمده که پذیرش در دانشکده در سطح ملی، از طریق روزنامه‌های کثیرالانتشار، و فراخوان سراسری، جهت شرکت در آزمون مربوطه انجام شد تا مردمی بودن انقلاب و حفظ دستاوردهای آن، در این حوزه نیز تحقق یابد. بدین ترتیب، تربیت دیپلمات‌های جدید بر اساس آموزه‌ها و تعلیمات متناسب با انقلاب اسلامی، آغاز شد.

با اجرای روش‌های جدید برای تأمین نیروی انسانی، وزارت امور خارجه و مدیران و مقامات ارشد آن پیش از انقلاب، از برج عاج نشینی که عمدتاً محدود به شازده‌ها بود، به میان مردم آورده شد، تا استعداد‌های بی‌نام و نشان از سراسر کشور شناسائی و به کار گرفته شوند. هم اکنون اکثر مدیران ارشد وزارت خارجه تا سطح معاون وزیر، سفرا و رؤسای نمایندگی‌های خارج از کشور و کارشناسان زبده را فارغ‌التحصیلان دانشکده وزارت خارجه تشکیل می‌دهند.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۰۹۹۴/مظفرالدین-سیاسی-علوم-مدرسه/۲۰۹۹۴>